

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrta leta 90 kr. — Naročnina se pošilja opravljalstvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

✦ Mihael Herman.

Nemila smrt nam je nenadno pobrala najstarejšega poslanca, prvoboritelja za naše narodne pravice. Gospod **Mihael Herman** ni več med nami. V soboto 15. dec. t. l. pozno zvečer zatisnil je svoje oči za ta svet v javnej bolnišnici v Gradci po mučnej bolezni, spreviden s sv. zakramenti za umirajoče.

Žalostne vesti nam ni poročal noben nedeljski list. Še le v ponedeljek 17. dec. smo to zvedeli in zatoraj ni bilo mogoče, da bi se bilo več Slovencev iz spodnjega Štajera pogreba hvaležno udeležilo. Storili so pa to vrli graški Slovenci. Ob 4. uri popoldne 17. dec. so ga spremili na mirodvor sv. Petra. Sprevod je vodil monsignor kanonik Hebenstreit.

Blagi ranjki porodil se je 24. sept. 1822 v fari sv. Andreja pri Jagerbergu na nemškem Štajerskem. Po dokončanih visokih šolah v Gradci posloval je kot sodnik najprvle na grajščini Thanhausen in pozneje kot sodnijski adjunkt v Ptujih. Tukaj se je naučil slovenski in dobil globoko sočutje za ubogi, teptani, zaničevani, povsod nazaj stavljeni slovenski narod. To je žalilo njegovo pravno čut, njegovo trdno pravicoljubnost. Ljudstvo se mu usmili in zato sklene vse svoje moči žrtvovati njemu v pomoč, posvetiti borbi za djansko enakopravnost, za njegov napredek na narodnej krščanski podlagi. In kar je sklenil, tega se je držal vse svoje žive dni. Celih 22 let se je boril dosledno, krepko, duhovito za nas Slovence. L. 1861 bil je v ptujsko-rogačkem okraju za poslanca izvoljen v deželni zbor štajerski. In kakor je g. Herman zvest ostal Slovincem, tako je tudi ptujsko-rogački okraj vselej zvest bil njemu in mu poslanstvo poveril še leta 1867, 1870, 1871, 1878 za deželni in l. 1873 in 1879 tudi za državni zbor. Od l. 1870 naprej bil je odbornik v deželnem odboru štajerskem. Lani so ga svitli cesar imenovali za c. k. deželnega sodnijskega svetovaleca.

Tako je tedaj pretekla njegova možka doba v samej borbi za politične, narodne pravice Slovencev. On je bil starosta vsem slovenskim poslancem, duša narodnemu gibanju na spodnjem Štajerskem. Pri vsakem narodnem podjetju ga najdemo. Tudi tiskovnemu kat. društvu in „Slov. Gospodarju“ v sedanjej obliki bil je g. Herman med začetniki, jednako „Slov. Narodu“. Slov. matica. Mohorjevo društvo, Slovensko društvo, Narodni dom v Ptujih, posojilnica v Ormoži itd. kažejo sledu njegovega delovanja. Sploh pa, da se štajerski Slovenci čedalje krepkeje popenjamo in postopamo kot politična stranka, na katero imajo uže merodajni okrogli v deželi ozirati se, to je večjidel zasluga g. Hermanovega prizadevanja. G. Herman je bil oča in prvoboritelj ne samo narodne, ampak tudi konservativne, krščanske stranke na Štajerskem in vsej Avstriji.

Lehko umljiva je tedaj britka žalost, katera nas je prejela zaslivašve, da smo tolikega moža nenadoma zgubili, da je srce utrpnilo, katero je za nas gorelo, omolknil zgovorni jezik, ki nas je tolikokrat zagovarjal. Povsod, kder Slovenci živijo, pretresa domoljubom srca žalostna vest, da g. Hermana ni več med nami.

Blagi pokojnik ni imel ne žene, ne otrok. Za njim ni hčeri ni sina pa vendar mu ostaja dovolj spomina. Postavil si ga je v sreca hvaležnih Slovencev. Dokler bo teh kaj na sveti, dokler se bode njih spominjala zgodovina, omenjala bode tudi častno in hvaležno blagega, značajnega, duhovitega, požrtvovalnega slovenskega prvoboritelja g. Mihaela Hermana. Umrl je telesno, a po svojem duhu in delih ostane in živi med nami. Vselej mu ohranimo zlasti štajerski Slovenci hvaležen spomin!

Prošnja za slovenskega potovalnega učitelja.

(Sklenjena v 5. občnem zboru Slovenskega društva.)

Visoko c. k. ministerstvo poljedelstva! Političnega „Slovenskega društva“ veleudano podpisaneu odboru je bilo v občnem zboru dne 2. decembra 1883 v Mariboru naročeno: visokemu c. k. ministerstvu predložiti najpokornejšo prošnjo, naj ono blagovoli imenovati slovenščine popolnem veččega potovalnega učitelja za gospodarski poduk slovenskim kmetiskim ljudem na Štajerskem.

Na slovenskem Štajerskem živi več kakor 400.000 duš kmetkega prebivalstva. Pečajo se zvečinoma s poljedelstvom, vinogradstvom, živinorejo, sadjerejstvom, bučelarstvom, hmeljarstvom, gozdarstvom, ribstvom itd.

Toda za gospodarstveni poduk je primeroma vse premalo skrbljivo,

Štajerski deželni zbor je sicer uže l. 1863 sklenil gospodarsko slovensko berilo izdati, a ga še sedaj nimamo, ko je uže 20 let minulo. Dežela vzdržuje kmetijsko šolo v Grottenhofu, podkovsko šolo v Gradci, sadje- in vinorejsko šolo v Mariboru. Ali vse tote šole so popolnem nemške in toraj pred vsem le nemškim kmetovalcem koristne.

Imamo v deželi več gospodarskih društev: n. pr. gozdarsko, vrtnarsko, mlekarsko, vinorejsko, perutninsko, bučelarsko, konjerejsko društvo itd. Izmed teh uplivajo na slovenske kmete saj nekoliko: konjerejsko, perutninsko, bučelarsko in gozdarsko društvo. Koliko? To se lahko uvaža iz tega, da je le konjerejsko društvo svoja dirkarska pravila dalo slovenski natisniti, druga vsa poslujejo le nemški in so toraj zopet le bolje za nemško prebivalstvo pristopna.

C. k. kmetijska družba v Gradci ima sicer po celem Štajerskem svoje podružnice; na slovenskem Štajerskem 17. Vendar slovenskih kmetov je malo vpisanih, ker se v njih zopet z malimi izjemami povsod le v njim nerazumljivej nemščini posluje.

Omenjena kmetijska družba dobiva znatno državne in deželske podpore in vzdržuje več potovalnih učiteljev, kojih pa nobeden ne zna slovenski. Zato le bolje med nemške kmetovalce zahajajo. Časih pridejo tudi v spodnj

Štajer, govoriijo po uro dolge govore nemške in prosijo naposled kovega učitelja, naj povedano kmetom tolmači. Zgodilo se uže je, da so kmetje všli, preden je do tolmačenja prišlo.

To je vseobče znano pri nas in skoraj ni verjetno, da bi centralni odbor ne bil spoznal potrebe nastaviti slovenščine popolnem zmožnih potovalnih učiteljev, zlasti ker se v tej reči uže dolgo in javno govori in ker so celo Slovenci za to prosili. Ti so namreč osnovali uže prisiljeni posamezna gospodarska društva, n. pr. hmeljarsko društvo v Žavci, sadjerejsko društvo cesarjevič Rudolfovo pri št. Juriji na južnej železnici. No, in to društvu je letos prošnjo za potovalnega učitelja slovenskega vložilo pri centralnem odboru kmetijske družbe štajerske v Gradci — zastonj.

Na slovenskem Štajerskem vgnezdila se je v Brežiškem okraji nesrečna trtna uš — filoksera. Visoka vlada je uvidevši potrebo poduka tamošnjim ljudem imenovala potovalnega učitelja v osebi g. Julija Hanzel-na bivšega adjunkta na sadje- in vinorejskej šoli v Mariboru. Toda mož ni zmožen slovenski govoriti in toraj ni mogel v slovenskem okraji, kakoršen je Brežiški, vspešno delovati. To je tudi nesrečna skušnja potrdila. Nevedni kmetje so se namreč trtno-ušnej komisiji bili uprli tako, da so žandarji i ustrelili, 53 pred okrožno sodnijo celjsko odgnali. Vseobčno mnenje pa je, da bi se bila tolika nesreča zabranila, ko bi kmetje bili podučeni o postavi, o nalogi komisije, sploh ko bi potovalni učitelj svoje nalogi bil kos, kar pa ni, ker s kmeti zarad svoje nezmožnosti v slovenskem jeziku govoriti ne more.

Korist potovalnih učiteljev je povsod priznana in bi zlasti na spodnjem Štajerskem bila znatna, ker bi razna društva n. pr. hmeljarsko, konjerejsko, bučelarsko, sadjerejsko, mlekarsko, vrtnarsko in tudi kmetijska družba štajerska laglje in vspešneje delovala.

Zato prosi slovensko društvo tem nujnejše, naj visoko c. k. ministerstvo blagovoli za spodnji Štajer s sedežem v Mariboru, kder se nahaja tudi učiteljišče in duhovšnica, imenovati slovenščine v besedi in pisavi popolnem zmožnega, zgovornega potovalnega učitelja!

V Mariboru dne 2. dec. 1883.

Gospodarske stvari.

Kako se pitanje goveje živine izplača.

II. Drugi vol št. 13 je bil ravno tako dolgo v hlevu, teža mu je se vzdignila od 520 kilo na 650 kil. ali 1:3 kil. na dan.

Vol je veljal 147 fl. 25 kr., krmljenje in strežba 62 fl. 38 kr. Tedaj skupni potroški

209 fl. 63 kr. Prodavnna cena 231 fl. 75 kr. Teda j dobiček 22 fl. 12 kr.

Tretji vol št. 349 se je še le po 147 dneh prodal, dasiravno je bil že prej opitan. Prvotna njegova teža je bila 620 kil., konečna pa 805 kil. ali nadnevni pridobitek 1.24 kil. Že po 86 dneh je kazal pridobitek na teži 120 k. ali 1.4 kil. na dan. Ker se je pa vol moral prepoznó prodati, ni vrgel nobenega dobička, pa tudi ni bilo škode pri njem.

Poleg teh komadov omenjamo še vspehe dveh drugih volov. Št. 57 je stal v hlevu, kakor številki 13 in 52, je privzel na teži v 99 dneh 170 kil., na dan 1.41 kil. in je dal čiste ga dobička 19 fl. 93 kr.

Št. 4 se je še le po 111 dneh prodalo, že v 86 dneh je privzel na teži 130 kil. ali 1.51 kil. na dan in je vrgel 12 fl. 99 kr. dobička.

Teh malih podatkov naj bode zadosti, da se prepričamo, da je pitanje goveje živine zlasti pa pri kmetovalcu, ki le malo repov pita, z lepim dobičkom v zvezi. Seveda se mora živina tudi po pravih in umnih načelih pitati. Kjer je pa veliko in raznovrstne živine v jednem hlevu, je to nekoliko težavnejše.

Vendar pa kmetovalcu ostane gnoj, če že ni drugega dobička, po vrhu in brez potroškov. V manjšem hlevu pa, kjer si zna in zastopi kmetovalec le 5 do 10 živinčet pametno izbrati in pri pitanji na naturo vsakega živinčeta več ali manj pametno ozir jemati in če ve opitano živino o pravem času v denar spraviti, mora umno pitanje živine, če kmeta Bog nesreče obvaruje, najsijajnejše vspehe za seboj imeti.

Sejmi 20. dec. Gradec, 21. dec. sv. Florijan na Laznici, 22. dec. Brežice, 27. dec. Gnas, Gradec, Vitanje, 28. dec. Straden, 29. dec. Teharje, 2. jan. 1884 Buče, Brenska gora, 3. jan. Gradec, Radgona.

Dopisi.

Iz Maribora. V našej čitalnici je g. profesor Lautar zadnjo nedeljo dokončal svoje zanimivo razlaganje o elektriki, za kar so mu čitalničarji po g. dr. Serneci izrekli domoljubno zahvalo. Dne 26. t. m. ima čitalnica po starej navadi svoj občni zbor. — G. profesorju Majcigerju je tat vlezal v hišo in ukradel 173 fl. Tatje so uže tako drzni, da celó pri okrajnem glavarstvu vdirajo in kradejo. — Nemškutarje pa nemčurje še vedno srbi, kder jih je „Gospodar“ nedavno počohal in se jezijo, da šulvereinski denar imenujemo Judeževe groše. Čujemo, da je v Selnici eden dobil 100 fl. V Mariboržanki je nekdo hujskal tukajšnje „Geschäftsleute“ na Slovence in jih vabil v Brestenico k šulvereinskej rabuki. To je nevaren zgled, kajti „Gospodar“ lahko našteje, kedaj in kako je kdo v Maribor prišel in se od Slovencev obogatel

ter se sedaj šopiri, kakor jež v lisičjej luknji. — Realka šteje tako malo učencev in stane toliko penez, da jo hoče ministerstvo razpustiti. Se vé Nagele bi potem moral zopet „vandratí“.

Iz Ljutomera. (Naša gospodarska podružnica) bode imela sejo v nedeljo dne 23. t. m. po večernici v tukajšnji realki; glavne točke vzporeda so: govor o gospodarstvu, volitev novega odbora in razni predlogi; s tem vabi vse g. gospodarje k obilnej vdeležitvi. — Reč je jako važna; znano nam je, da bode „štaj. kmet. družba“ od prihodnjega leta za naprej opustila od „gospodarske priloge“ ter bode izdajala poseben list za slovenski Štajer; tukaj bi bilo na pravem mestu, da bi občinski župani naše okolice, kakor tudi posebno mlajši gospodarji, pristopili kot udje k naši podružnici ter ob enem se naročili na omenjeni gospodarski list, — kateri bode prevod nemškega „Steir. Landbote“. Ta list bode za naše gospodarske razmere jako važen, ker s pomočjo taistega udržimo zvezo s kmetijsko družbo. — Podrobnejša razprava zastran tega bode se vršila v omenjeni seji.

J. K.

Iz Ptujja. (Soli na gnjilobo.) Vrli g. U. poročal je precej obširno in vestno o končanah volitvah v okrajni zastop. Toda zdi se mi potrebno temu še nekaj dodati. Treba je imena vseh vedeti, kateri so Hinteriču, — Eckelnu, — Pisku pomagali slovenske kmete in jih zagovornike spodkopavati ter si jih zapomniti za vse čase. Najhuje besnil in roval je obojekrat trgovec Kolenc. On ni imel pravice voliti v veleposestvu, a Bog mu je bil milostljiv in dobil je pooblastilo. Pred voliščem skušal je obdelovati kmete, veleposestnike iz Vellovleka in Zagorec. Pa trčil je ob moža. Vse jegovo blebetanje ni koristilo nič; smejali se mu so in iti je moral z dolgim nosom, kakor ga je pozneje v štacuni G. kazal reški, „vidíte, to zdaj imate Slovenci“? Na volišči so nekega duhovnega gospoda, ker je tu prijel kmeta ter mu pomagal, da ga niso iztrgali iz vrste, s „fej vas bodi“ žalili: trgovec Kaspar, tržeč z vinom Konrad Fürst, kavarnar Tognio, malar Kazimir in če se ne motim tudi trgovec Kasimir. Zadnji imel je saj volino pravico, „malar“ pa ne in imel je samo čast voliti za svojo taščo. Taki mladenči pa, ki smejo le za druge voliti, bi morali tihi in mirni biti, sicer bi jim smel vsak kmečki volilec povedati, kar jim gre. Na volišči videli smo tudi starega trgovca Šaka, potem „ptujsk' farba“, Reiterja, Sadnika, Poskočila, glažarja Vogelna, peka Ornika mlaj., krčmarja Turka, mesarja Staniča in tiskarja Blankeja, Blažiča, in vsi so se postavili bili proti kmetom in duhovnikom. Zato naj velja geslo: „svoji k svojim“. Nemci se ga že dolgo drže, in naši brtaje Čehi so začeli še le takrat napredovati, ko so se ga z

vso silo prijeli. Mi nikomur narodnosti ne jemljemo, mi ne tirjamo, da bi naši Nemci postali Slovenci. Mi jim ne zavidamo Mariničev, Svaršnikov, Lešnikov, Šoštaričev, te naj le vse poberejo in vse za se podržijo. Slovenci smo brez teh izhajali pa še bomo. Ali advokatje kakor Mihelič, Bresnig, Strafela, notarji kakor Filafferro in Rodošek, zmorejo li ti kaj brez nas Slovencev? Nasprotni nam trgovci in obrtniki ali se branijo naših težko pripravljenih grošev? Gotovo ne. No, zato bi vendar kazalo, svoji k svojim! Ali ne? Kdor nas zaničuje in nas pri vsakej priliki na norce stavi, kdor nas z besedami „dumme Kerle“, „psi“, „berači“ krmi, kakor se nam je ob volitvi godilo, ta bi vendar naj slovenskim grošem slovo dal in si iskal zaslužka pri samih Nemcih in nemškutarjih. Ali ni to res, ali ni tako edino pametno in prav?

Iz St. Jurja ob južnej železnici. (Dr. Ipaviceva svečanost.) 12. Šmarje. Beste Glückwünsche zum heutigen solennen Feste! Rosa Pichler, Neschmach, Dolinšek, Banner, Stumberger. 13. Dunaj. Nikdar naj ne mine slava izrednemu slovenskemu domoljubu in umetniku. V duhu z Vami! Živeli Ipavec in njegovi čestilci. Za slovansko pevsko društvo Dr. Lenoh. 14. Šmarje. Po bolezni zadržan udeležiti se osebno današnje svečanosti udeležujem se je v duhu in kličem: Slava Vašemu narodnjaku in neustrašenemu boritelju pravice dr. Ipavicu! Franc Lorgar v Šmariji. 15. Mozirje. Častitamo k visokemu odlikovanju. Ljubljenci. 16. Velenje. Neustrašljivemu boritelju narodnih pravic kličem trikrat „živijo!“ Jezovnik. 17. Maribor. K slavnemu odlikovanju čestita hvaležni Slovenski Gospodar. 18. Šmarje. Odlikovanemu, za svete pravice zaslužnemu narodnjaku g. dr. Ipavicu čestita okrajni odbor Šmarski pri Jelšah. Janez Anderluh načelnik, M. Stumberger, Fran Detišek, Janez Vehovar, odborniki. 19. Maribor. Službeno zadržani se Vaše slavnosti osebno udeležiti se vendar v duhu z navzočimi veselimo ter slavljenca, neutrudljivemu boritelju za blagor naroda zakličemo burni „Slava!“ Živeli še mnoga leta. Miklošič, Koprivnik in Nerat. 20. Celje. Kot Sent. Jurčan srčno čestitajoč priklenem se tudi jaz vselemu krogu, Vas obdajajočemu. Dr. Herman. 21. Sevnica. Trg Sevnica kliče živijo in slava odličnemu domoljubu, slavnemu skladatelju in velecenjenemu pospeševalcu umnega gospodarstva Slovencev Medic, župan. 22. Toplice Slatinske. Slava vrlemu odlikovancu! Odbor političnega kmetijskega društva. Debelak, predsednik. 23. Laški Trg. Neomahljivega rodoljuba, globoko čutečega skladatelja slovenskega naj Bog ohrani še mnoga leta nam Slovincem na korist in slavo. Laško

duhovenstvo. 24. Šmarje. Slava čestiteljem zaslužnega odlikovanca in prevrlega narodnjaka g. dr. Ipavica. Ivan Župančič. 25. Poličane. Zur verdienstvollen und feierlichen Decoration an Herrn Dr. Ipavic bringen ein živijo die verhinderten Mareiner. Jagodič, Anderluh, Wagner, Löschnig, Urednig, Heritsch. 26. Maribor. Za blagostan slovenskega ljudstva vnetemu boritelju in odličnemu skladatelju, čegar pesmi so toliko pripomogle v probujo našega naroda, pošiljajo ob priliki najvišjega odlikovanja presrečna vošila Pevci Mariborskega bogoslovja. 27. Konjice. Mnogozaslužnemu odlikovancu kliče burni živijo! Konjiško učiteljsko društvo. 28. Köszeg. Slava kinču slovenskih korenjakov. Brglez, ogerski Slovenec. 29. Ponikva. Ein donnerndes Hoch! Grabler. 30. Mozirje. Za blagor naroda vnetemu, mnogozaslužnemu voditelju kliče o priliki odlikovanja presrečni nazdravje mnoga leta! Savinjski Sokol. 31. Žavec. Bitte auch von mir die aufrichtigsten Glückwünsche zu der Ihnen gewordenen Auszeichnung freundlichst anzunehmen! Antonie Strohuber. 32. Celje. Unsere herzlichste Gratulation. Caroline u. Gustav Wokaun. (Dalje prih.)

Iz Celja. (Občinske volitve Celjske okolice). Včeraj je volil tretji razred občinske odbornike občine celjske okolice. Volilni zapisnik obsejal je 496 volilcev, med temi skoraj polovica celjskih meščanov, ki imajo zunan posestvica in ki večinoma po 2 do 3 fl. davka plačujejo. Dozdanji župan znani nemškutar Male poklical je same nemčurje v volilno komisijo, zatoraj se je pri volitvi prav čudno godilo. Že meseca septembra, ko naša stranka od volitve nič vedela ni, so nemčurji od vdov in žensk pobirali pooblastila. Večjidel so vse preklicale ta pooblastila in dale nova naši stranki. Ob enem so te volilke vložile preklic okrajnemu glavarstvu in volilni komisiji, kakor tudi terjale od tistih, ki so jih pobrali pismeno nazaj; a vse ni nič pomagalo, tudi protest navzočega vladnega komisarja g. Felicettija, ki je volilni komisiji svoj protest zoper to neopravičeno postopanje naznanil, ne. Volilna komisija je takik pooblastil ovrгла 22 z datum od decembra in s preklicem vred in nasprotni stranki priznala volilno pravico s preklicanimi pooblastili meseca septembra. — Zgubili smo toraj 22 glasov, toraj razloček 44 glasov na našo škodo. Po tem takem smo propali, seveda le za ta čas, dokler namestnija našo pritožbo (rekurs) ne reši, potem bodo imeli naši kandidati večino. Nasprotna stranka dobila je okoli 150 naša okoli 130 glasov, a po tem bo to narobe, naša 150 in una 130 glasov. Volitev trajala je od 9. zjutraj do 1. popolnoči nepretrgano. Naši volilci so stali ko skale nevstrašljivo in se ne umaknili do 1. popolnoči.

Prigovarjanji znanega urednika celjskega listjaka Dr. Glantschnigga imeli so zaprta ušesa. — Danes je volil II. razred. Tudi tukaj je v enem slučaji vladni komisar protestiral, v enem pa bode ugovarjala proti nepravilnemu pooblastilu narodna stranka. Zmagalo je pet naših kandidatov, trije propali za dva glasova, ki pa bodo po gotovo ugodnemu rešenju naše pritožbe tudi izvoljeni. — Juter voli I. razred. Meščani upajo po imeniku volilcev dobiti večino. — Bomo videli. Akoravno bi se upanje jim uresničilo, bo vender občinski zastop celjske okolice imel dve tretjini narodnih odbornikov.

Iz mariborske okolice. (Bauernvereinarji in šulvereinarji pa dolgi nos). Nesrečna je bila nedelja 16. dec. za naše nemčurje. Liberalni „Bauernverein“, ki mu je znani Hammer-Amboss oča in pokrovitelj, je za ta dan povabil naša narodna poslanca Dr. Radaja in Fluherja k Weingerlu v Pesnico, naj bi tam dala odgovor od svojega deželnega poslanstva. Onedva sta sicer prišla, pa razun 4—5 nemškutarjev ni bilo nikogar, še komisarja ne. Tako je „bauernvereinovu“ zborovanje po Pesnici splavalo. Nič bolje se ni godilo „šulvereinarjem“ v Kamci. Tam so zbobnali pri Wiesthalerji „šulverein“. Vino ima Wiesthaler zmiraj dobro, tedaj se ni čuditi, da se je 4—5 kočij Mariboržanov pripeljalo. Tudi več kamških kmetov je prišlo in znani „prvak“ Nagele je začel zborovanje s tem, da je takrat nekoliko pohlevniše svojo nemščino kvasil, in svoje nemške knjige, kakor Jud na sejni svojo klozno, razložil na ogled. Potem so kamški in mariborški kričači kmete začeli nagovarjati k „šulvereinu“ pa tukaj se je vnel precej živahen upor in prepir, ker so Kamški neodvisni in pametni kmetje rekli, da šulvereina ne potrebujejo, ker je šola že tako zadosti nemška in privandrancem poprek ne upajo. Bog vé, kaj bi podpisali še nasledkov imeli. Prav krepko so se ustavljali posebno Dobaj, Ciringar in Repnik in tudi drugi; šli so iz hiše in za njimi tudi ostali kmetje tako, da razun tistih mevžavih dedov, ki bi še na svoj lastni „Dummheitszeugniss“ se podpisali, nikdo ni pristopil, razven Selniške Seidl-garde, katero je vodil stari nemškutar Gartner. Wiesthalerjev hlapec je ljudi vkup zganjal, pa zastonj; nekteri so se raji celo poskrili. Nagele je bil s tem vspehom očivestno prav slabe volje, pa tega obstal ne bo, temuč bo pa kvasil, kakor dobro da je vse šlo. Take lisjake je treba poznati. Konečno le rečemo, da ljudem, ki sami otrok nimajo, kakor Wiesthaler, Lipp in drugim je lahko vse eno, kaj se z deco v šoli godi: ako se ponemči in spridi in lastnej krvi izneveri, pravemu očetu pa to ni vse eno. Slava pa pravim slovenskim Kamškim kmetom, ki so takrat pokazali, da od šul-

vereina, ki grdi in podkopuje slovenski narod, nič vedeti nočejo. Norcem nemškutarjem pa Bog daj pamet.

Iz Ljubljane. (Loterija za „Narodni dom“). Upravni odbor društva „Narodni dom“ je sklenil v svojej seji dne 26. novembra t. l., da se žrebanje efektne loterije na korist „Narodnemu domu“, določeno na dan 31. decembra 1883 vsled dovoljenja visokega c. kr. fin. ministerstva preloži za jedno leto, torej na dan **31. decembra 1884.** Da se bode loterija obnesla povoljno ter obrodila pričakovani uspeh, treba je, da se razproda polno število izdanih sreček, česar se nadejamo v tem podaljšanem obroku ter prosimo slavno občinstvo slovensko, da v tem času marljivo kupuje srečke, ter omogoči sijajno izvršitev našega rodoljubnega podjetja.

Dr. Alf. Mosché, Ivan Hribar,
predsednik. tajnik.

Od Male nedelje. (Letošnji pridelki) so pospravljeni in vsak gospodar zna kaj je pridelal. V obče se pri nas, kjer nam je točala ni vse omlatila, letina zamore le med slabe šteti. V spomlad kazalo je, da bo vse rano dozorelo; toda kasnejše mrzlo in deževno vreme je prvo nado izpodbilo. Pšenice in žita našlo se je srednje, toda zadnje bilo je v obče slabo in nerodno. Istotako bilo je s hajdino. Koruza, oves in druge podrobnosti so še se precej obnesle. Tudi po vinogradih, katere nam je lani toča potolkla nismo pridelali nič. Jedino le kar se je letos v obilji pridelalo je krma za živinorejo.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Cesar je prišel iz Budimpešte na Dunaj. — Državni zbor je do 22. januarja odložen, med tem bode se vršilo več dopolnilnih volitev. — Na Moravskem so veliki posestniki izvolili 2 liberalca v državni zbor, ker so konservativci bili prelenuhasti, da bi o pravem časi prišli in komisijo zasedli. — Na mesto umrlega g. Hermana vstopi č. g. kanonik Karlon v deželni odbor štajerski. — Blizu Dunaja zborovalo je neko delavsko društvo, zvečinoma socijalisti, brezverci. Po zborovanju pritise v temi delavec Schaffhauser in ustrelil vladinega komisarja Hlubeka. Ves Dunaj je zavzet. — V Budimpešti vrši se sodnijska obravnava zaradi Tisza-Eszlarskega uboja, ker je advokat umorjene deklice krščanske zoper oproščenje Judov bil rekuriral. — V Zagrebu je zbran deželni sabor, prišli so tudi deželni poslanci iz prejšnje vojaške granice. Novi ban grof Khuen bil je svečano spremljan v zbornico, kder je obljubil skrbeti za pravico in napredek v gospodarstvu. Neodvisna hrvatska stranka hoče zvezo z Ogerskim preinačiti in za Hrvatsko

pridobiti več samostalnosti in neodvisnosti od magjarskih ministrov, zlasti pa tirjajo Reko in Dalmacijo. — Za avstrijsko-ogerske železnice bodo osnovana 4 ravnateljstva. Eno bo sedež imelo v Lvovu. — Iz Pole jadra vojna ladija v Kitajsko branit naših trgovcev, če se Francozi in Kitajci res spopadnejo.

Vnanje države. Najvažnejši dogodek poročajo iz Rima. Tje namreč je prišel nemški cesarjevič Friderik, obiskal kraljevsko rodbino pa ni hotel v Kvirinalskej palači prebivati, katero je kralj Viktor Emanuel bil papežu vzel. Dalje se je od palače ruskega poslanika peljal v Vatikansko palačo k papežu Leonu XIII. in pri njem ostal čez pol ure. Potem je obiskal cerkvo sv. Petra. — Ruske novine poročajo, da bo mir saj za eno leto v Evropi gotovo ohranjen. Tedaj bi se nam za 1 letom bilo vojske bati? — Bolgari dobijo gosposko zbornico 43 udov in zbornico poslancev, v katero se voli 100 poslancev. — Francozi bodo prisiljeni proti Kitajcem več vojakov poslati. Anamčani so Francozom prijaznega kralja umorili in Kitajcem naklonjenega izvolili. V Tonkingu so Francozi še smiraj tako slabi, da se ne upajo iz trdnjav svojih. — Egipčani so poslali Baker-pašo ogledovat, bi se li kaj dalo opraviti zoper Mahdija? No, Baker-paša poroča, da bi trebalo 12000 mož, če bi se hotelo v Hartum varno prodirati. Toliko vojakov pa ni na razpolago. Zato utegne Mahdi skoraj mesto Hartum dobiti v svojo last.

Za poduk in kratek čas.

Slovenski kmet 1000 let pod nemškim gospodstvom.

V. Zadnjič je v tem sestavku korektor prezrl besedi „kolejo“ še jeden j vtakniti (koljejo) in besedici „kakor“ zbrisati sitni r. Ima se namreč brati: nemški grajščaki so se dolgo rogali slovenskemu kmetu in se hvalili v robatej pesmi, kako so jih umarjali itd. No vkljub temu prihajali so boljši časi.

Slavna Marija Terezija je precej pripomaga s tem, da se je čedalje bolj cesarsko oblast utrjevala deželno pa, kder so nemški grajščaki gospodarili, polagoma krčila. Tako je dala Štajersko razdeliti v 5 okrogov ali „krajisij“. Sedeži so jim bili: Judenburg, Bruck, Gradee, Maribor in Celje. Načelnikom, krajsijskim glavvarjem, Kreishauptleute, tudi popačeno „krechtman“ zvanim, bilo je strogo naloženo kmetu podložnike proti gospodom braniti, posebno proti neopravičenemu, svojevoljnemu preoblaganju z davki in dačami od strani grajščakov.

Vendar robstvovanje je še trpelo pri nas do cesarja Jožefa. Zlasti na spodnjem Štajerskem bilo je radi tega časih prav hudo. Gruntni

gospodje ali grajščaki so namreč pogosto rodbinam zemljo jemali nazaj, časih uže po smrti prvega gospodarja. Žena in otroci pa so se morali pobrati in oditi.

Pogosto so grajščaki zemljo, grunte dajali v najem, da je zemljišče, hram, pohištvo, živina itd. vse bilo grajščakovo, kmet pa samo težak. Kedar je umrl pa so žena in otroci šli si kruha prosit. Temu je cesar Jožef konec storil. On ni samo robstvo — Leibeigenschaft — povsod zatrl, ampak tudi zaukazal, da grajščaki ne smejo kmetom gruntov jemati nazaj, ampak pri rodbini pustiti tudi po smrti hišnega gospodarja. —

Očetu kmetu je toraj smel sin, hčer itd. nasledovati na zemlji, pod streho, kder se je rodil. Vendar dače, desetina, davki, tlaka in rabota je še ostala.

Cesar Jožef je tudi sploh vse davkarstvo hotel preurediti. Bilo je preveč nereda pri cesarski dači ravno tako kakor pri davkih, ki so se grajščakom itd. odrajtavali. Prvi je cesarsko gruntno dačo zaukazal Ferdinand I. Zavaljo turške vojske postajala je vedno večja in zavoljo prajzovskih bojev pod Marijo Terezijo uže neznosljiva; samo Štajerskej se je navrglo 3 milijonov goldinarjev gruntne cesarske dače. Cesar Jožef je toraj dal grunte zmeriti. Vse dosedanje dače bi imele nehati pa tudi davki za grajščake, rabota, desetina, deseti penez, gornja, vršnik, činžno zrnje, činžno vino, jajca, predivo, kapuni itd. Na mesto vsega tega bi naj stopila ena gruntna cesarska dača pa še ena gruntnemu gospodu vsako leto v penezih odrajtovalna. Toda cesar Jožef je prej umrl, kakor je to izpeljati mogel in njegovi prvi nasledniki so vse pri starem pustili. Le toliko je cesar Franc dodal, da so grajščaki morali peti del pri desetini, vršniki, raboti, desetem penezi pustiti.

Po končanih strahovitih francoskih vojskah je cesar Franc zaukazal grunte meriti in od vsakega zemljišča čisti dohodek izračunati in zapisati. Od tega se je imela cesarska gruntna dača računati.

L. 1846 bilo je to delo na Štajerskem dokončano. Tedajšnji gubernij sedanja namestnija v Gradci je po nasvetu krajsijskega glavvarja Marqueta v Mariboru okoli 75.000 fl. dače Nemcem odpisal in Slovencem pripisal. Zato je štajerski slovenski kmet do leta 1882 plačal okoli 2700.000 fl. dače v državno blagajnico — preveč. (Konec prih.)

Smešnica 51. Župnik pravijo zakonskemu možu: „Kaj, vidva se hočeta ločiti?“ Ali ne vesta, da sta mož in žena eden?“ Na to jim mož odgovori: „O Gospod župnik, ko bi časih mimo nas šli, bi pač koj mislili, da nas je dvajset!“

Razne stvari.

(Svitli cesar) so za novo šolsko poslopje v Črešnjah darovali 200 fl. pri sv. Juriji na Pesnici 100 fl. in ubogim št. Jurklošterčanom rok za stavljenje nove šole podaljšali za več let, to pa vsled posredovanja državnega poslanca g. barona Goedelna.

(Slovenskemu društvu) denarničar je zopet preblagi g. dr. Jarnej Glančnik v Mariboru. Letnino prosimo torej njemu pošiljati z imeni društvenikov vred. Vsak zaveden štajerski Slovenec bi naj pristopil. Čaka nas silna volilna borba za deželni pa tudi državni zbor. Domoljubi, ne pozabite tega.

(Ptujski domoljubi) so podpirovani od g. Mih. Vošnjaka osnovali slovensko ptujsko posojilnico. Hvala Bogu! Tega zavoda je bilo uže strašno treba. Zakaj bi Slovenec svoj denar Nemcem in nemčurjem nosil, da z njim barantajo in svoje gnezdo s slovenskim perjem postiljajo! Sedaj imamo 10 denarstvenih zavodov: v Mariboru, Slov. Gradci, Šoštanji, Mozirji, Vranskem, Celji, Sevnici, Ljutomeru, Ormoži in Ptuji. Kaj pa Brežice, Kozje?

(Kmetško društvo) v Slatini obhaja 26. dec. t. l. popoldne ob 3. uri javno zborovanje. Vspored: Nagovor predsednikov. Pozdrav gostom, govor o slovenskem kmetu, o šolstvu, o političnih razmerah, o gospodarstvenem položaji Slovencev na Štajerskem. Zborovanje bo v gostilnici: Hotel Europa. Za njim sledi veselica. Kot govornikov je napovedanih več gospodov iz Celja in Maribora.

(Imenovan) za okrajnega sodnika v Gornjem gradu je g. Vovšek v Mariboru. G. Sok pride v gornjo Radgono, g. Morocutti v Terbiž.

(Pri učiteljstvu) so sledeče premembe: nadučitelj v Jarenini je imenovan g. Slekovec, za Lehen-Brezje g. J. Kopic, za Studence g. Jager, učitelj na Remšniku g. Smolej, za Razbor g. Runovec, sv. Anton na Pohorji g. Hellenberger, podučiteljica v Gornjem gradu gđe. M. Spende, v Voženici g. M. Negotevič.

(Konkurs) proglašen je za vse premoženje J. Seederjevo, žagarja v Gradci in tudi Polzeli v Savinjski dolini; jednako tudi z stran M. Mihelina v Sevnici.

(Razpisana) do 4. januarja je služba sodnijskega sluga v Slov. Gradci.

(Železnico) Spielfeld-Radgonsko postavi južna železnica.

(Nesreče) v Trbovljah bil je delavec pri vožnji premoga Hanošek hudo ranjen, v Jurkloštri se je hlapec Lončarič toliko žganjice napil, da je umrl, v Mahrenbergi bil je J. Krassar s plinom zadušen, pri sv. Marjeti pod Ptujem je hlapec Kolednik prišel pod mlinsko kolo in bil ubit.

(Ptujski nemškutarski prvak) nekdanji Slovenec dr. Breznigg je od graške finančne prokurature dobil pismo dne 5. dec. t. l. naj svoje okrajnemu šolskemu svetu naračunjene stroške 125 fl. 97 kr. ali celo pusti, ali zmanjša ali saj samo to zaračuni, kar je gotovega plačal. S tem pismom si v „vahterci“ celi „die Wunden, welche ich lediglich wegen meines Einstehens für die deutsche Sache empfangen“.

(Roparji) so pri Ivniku napali deklo A. Breznik in ji vzeli 3 lakti platna, eno srajco in robec z glave, pri sv. Vidu šmarijskega okraja pa čevljarja A. Drame in K. Anderlič posestnici Neži Otorepčevej oropali denarjev.

(Nesramno) napadajo liberalno-nemčurški listi celjska Wacht in pa Marburgerca duhovnike. Nemčurji res uže besnijo.

(Občni zbor šaleške čitalnice) bode dne 30. dec. ob 3. uri popoldne. Vspored: 1. Poročilo predsednika, tajnika i blagajnika; 2. Volitev novega predsedništva ter odbora; 3. Potrdilo računa od leta 1883, in sestava proračuna za leto 1884; 4. sklep o premembi društvenih pravil; 5. Razni nasveti in predlogi. Posebna vabila se ne bodo razpošiljala. Odbor.

(Savinjski sokol) ima 26. t. m. ob 3. uri popoldne v Mozirskeji čitalnici občni zbor.

(V celjskeji okolici) so v 2. razredu zmagali narodni Slovenci: baron Vašič, Šah, Glinšek, Žnidar in Ostrožnik, propali so Lipovšek, Kodela in Vrečar ter namesto njih smuknili v zastop trije nemškutarji in liberalci: Mathes, Mraulagg in — opat Wretschko.

Loterijne številke:

V Gradci 15. decembra 1883: 42, 66, 83, 87, 85
Na Dunaji „ „ 38, 23, 75, 52, 5

Prihodnje srečkanje: 29. decembra 1883.

Vabilo k naročbi.

„Slovenski Gospodar“ prične z novim letom svoj XVIII. tečaj. Dosedanji p. n. prijatelji, naročniki, društveniki „Tiskovnega društva“ so prošeni, da mu zvesti ostanejo še zanaprej ter naročbo svojo ob pravem času ponovijo in listu pridobijo novih naročnikov. List bode izhajal s prilogami in stane za celo leto 3 fl., za pol leta 1 fl. 60 kr., za četrt leta 80 kr. Stare naročnike prosimo zaradi polujšanja našega dela dosedanjo tiskano addresso na poštno nakaznico prilepiti, ali pa vsaj tisto številko nam naznaniti, katera se na vsakej adresi na desni strani tiskana nahaja.

Opravništvo „Slov. Gospodarja“.

1-3

Oznanilo.

Na deželskej sadje- in vinorejskej šoli v Mariboru obhaja se od 15.—18. januarja 1884 poduk v kletarstvu za goste. Udeležiti se dovoljeno je vsakemu izobražencu. Naglašanja sprejema in razjasnila podaja.

Ravnateljstvo sadje- in vinorejske šole.

Oznanilo.

S početkom bližnjega šolskega leta 1. marca 1884 se oddaste na sadje- in vinorejski šoli v Mariboru 2 polni štipendiji in 5 polovičnih štipendij. Prednost daje se sinom vinogradarjev, ki bodo o svojem časi prevzeli vinograd.

Prošniki morajo biti najmanje 17 let stari, telesno zdravi, zoper osepnice cepljeni, samični, pošteni in v predmetih ljudskih šol podučeni.

Določiti je treba krstni list, nравitnostno in zdravstveno spričevalo, dalje spričevalo o cepljenji, domovinski list, siromaško spričevalo. Tako priredjeno prošnjo mora prošnik osebno predložiti pri ravnateljstvu sadje- in vinorejske šole konči do 15. januarja 1884.

V Gradci dne 6. decembra 1883.

Deželni odbor štajerski.

Priporočba.

J. B. Purger v Grödnu na Tirolskem

priporoča se p. n. čestitej duhovščini, cerkvenim predstojništvom za narejanje altarjev, tabernakeljnov v slehernem slogu. Tudi imam veliko zbirko fotografnih podob, črtežev, da si more vsak izbrati, kar mu najbolj ugaia.

Na razpolago je tudi raznih križevih potov, betlehenskih jaslic mnogovrstne velikosti, sposobnih tudi za cerkve. Cenike dopošiljam brezplačno, le črteže zahtevam nazaj. Za dobro blago sem porok.

J. B. Purger.

Spričba

g. J. B. Purgerju v Grödnu na Tirolskem.

Z velikim veseljem spričujem, da je za naš misijonski križ rezana podoba Kristusova vseobče dopadla. Podoba je takšna, da sodi v najlepšo cerkev in uže obžalujemo, da mora na prostem ostati. Zaboj in ovitek za podobo je tako dobro narejen, da se ni bati nobenega oškodovanja na pošti. Firma J. B. Purger, Gröden, Tirol bodi vsem priporočena.

Antishofen v gornjej Avstriji
meseca oktobra 1883.

Anton Schwenter,
kaplan.

2-3

Hiša na prodaj

v Celji, gosposki ulici št. 21. vštice kosarne, pripravna za vsaki obrt ali trgovino, posebno za krčmo, ker je že veliko let gostilna; zraven sta tudi dva vrta. Cena je 8800 gld. 5800 fl. bi bilo treba šteti, 3000 gld. pa lahko na hiši ostane. Opomniti moram, da se je pred 4 leti za to hišo ponujalo 10.000 gl. — Cena je tedaj prav vgodna. Več pové lastnik

Franc Krašović,
pozlatar v Celji.

Častiti duhovščini

priporoča fine po želji narejene kolare iz grole, po nizki ceni

Marijeta Seyfriedova
na Šavnici, pošta Radgona
(Radkersburg.)

2-3

Rezilne stroje za slamo in krmo

rezaajoče v vsakej poljubnej dolgoti, v 24 raznih velikostih, izdelujejo kot posebnost izvrstno in rabno

ter pošiljajo točno z Dunaja

Ph. Mayfarth et Comp.
izdelovalci strojev.

Wien, II. Praterstrasse 78.

Iščejo se izvedeni, zanesljivi agenti. Prekupcem se dovoli visok rabat. Ilustrovani ceniki se dopošljejo brezplačno. (3-10)

2-2

Hiša št. 6

na ptujski gori

zraven cerkve, s štimi sobami, vrt, hlev in 3 joha zemljišča, se prostovoljno po najnižji ceni proda. Dopisi na:

Anna Goldner,
posestnica na Ptujski gori
(Maria-Neustift b. Pettau.)